

PATERO EXHORT

pro studující středních škol,
== zvláště vyšších tříd. ==

———— Pomůcka pro duchovní cvičení. ————

P. JOS. RYBÁK T. J.

na sv. Hostýně.

———— V OLOMOUCI 1911. ————

Nakladatel **R. PROMBERGER**, knihkupec.

PATERO EXHORT

pro studující středních škol,
== zvláště vyšších tříd. ==

———— Pomůcka pro duchovní cvičení. ————

P. JOS. RYBÁK T. J.

na sv. Hostýně.

———— V OLOMOUCI 1911. ————

Nakladatel **R. PROMBERGER**, knihkupec.

Nihil obstat.

Dr. Joannes Kubiček, censor.

N. 17.225

IMPRIMATUR.

Archiepiscopalis Curia Olomucii,

die 21. Decembris 1910.

Dr. Carolus Wisnar,
Vicarius generalis.

Henricus Geisler,
Cancellarius.

K vydání spisu „**Patero exhort pro studující středních škol, zvláště vyšších tříd**“ od P. Josefa Rybáka T. J. s naší strany svolení se dává.

V Kalksburgu, dne 20. srpna 1910.

Joannes B. Wimmer,
Praep. Prov. Austriae
Soc. Jesu.

O b s a h:

	Strana
I. O úkolu našeho života (negativně).	5—7
II. O úkolu našeho života (positivně).	8—11
III. Proč máme Bohu sloužiti?	12—15
IV. O hříchu.	16—19
V. O vlastní hříšnosti.	20—24

I.

O úkolu našeho života (negativně).

Které umění, milí studující, jest největší a nejdůležitější na světě? Umění dobře žíti. *Máme-li však dobře, rozumně, záslužně a šťastně žíti, třeba dobře znáti, proč zde na zemi žijeme* čili který jest nám zde vykázán úkol. O správnou odpověď na tuto otázku se lidé dnes poměrně málo starají a k tomu ještě jsou mnozí, kteří sice na tuto otázku odpovídají, ale způsobem podivným a nesprávným. A přece mnoho na tom závisí, znáti účel svého života. Kdo by na hodinkách jiného než žádal než aby tikaly, a jen proto by je natahoval, byl by jмін nemoudrým, neboť to přece není jejich účelem. Tak také *kdo by žil pro něco, co není jeho účelem, jednal by nemoudře*. Ale kolik takových nemoudrých je dnes na světě! — I ukáži vám dnes hlavní nesprávné odpovědi na otázku, proč žijeme, — nebo jinými slovy vyložím vám, *proč nežijeme*.

1. Zastavme třebaš z rána mimojdoucího člověka starého nebo mladého, muže nebo ženu a zeptejme se: „Proč konáte tuto cestu?“ I řekne: „Jdu za výdělkem.“ „A k čemu potřebujete výdělek?“ „Abych mohl býti živ.“ A otážeme-li se: „Proč chcete býti živ?“, mnohý snad už nedá nám odpovědi a jiný řekne leda: „Inu, abych žil.“ Nuže nemáme snad zde na zemi žádného určitého cíle, leda *abychom žili a aby jiní po nás přišli?* To že by byl cíl, k němuž by směřovalo veškero lidstvo? Tomu bychom měli sloužiti? Než to snad nikdo netvrdí? Opravdu? Ale slyšte, jak se volá: „Pracujte pro blaho lidstva! povznesťe vzdělanost a kulturu! sláva vznešeným a ušlechtilým snahám osvě-

tovým!“ — Co pak je to, co to znamená? To je, praví se, *aby naši potomci měli se co nejlépe*: aby nemuseli snášeti tolik svízelnů jako my, aby nemusili ničeho si odpírati, po čem touží, aby už nebylo chudých a nemajetných, slabých a chudokrevných, neuvědomělých a nevzdělaných. Ale proč a nač mají vůbec žíti naši potomci? Aby žili? Tu jsme opět tam, kde jsme byli a kde jsme řekli, že sloužiti takovému účelu bylo by pošetilé.

2. Ale snad mají potomci žíti proto, *aby země vzala pěknější vzezření ve všemmíře* nebo *aby se sil přírodních lépe využítkovalo*? — Ó, *nepodřídíme-li těchto účelů*, jak onoho, aby se potomkům lépe žilo, tak tohoto, aby země vzala lepší vzezření a aby sil přírodních lépe se využítkovalo, *Bohu, nemají smyslu* a touha k nim se odnášející jest nerozumná. Nebo proč se má sil přírodních lépe využítkovati, proč má svět býti pěknější? Aby potomci mohli snáze žíti. — Ale proč mají potomci žíti? Aby svět byl pěknější, aby se sil přírodních lépe využítkovalo. A tak to jde stále do kolečka. *Circulus vitiosus!* Než můžeme také směle říci: „Co nám po potomcích? *o nás se nejdříve jedná*; anebo co nám po všemmíru, když jde o nás?“

3. Přemýšlíme-li dále, k čemu konečně řečené účely kromě Boha směřují, poznáme, že je to *rozkoš, radost a požitky tohoto života*. I naskytá se nám otázka: Může býti rozumno žíti, aby se člověk radoval: ten z vědy, onen z práce, ten ze cti, onen z krásy, ten z bohatství, onen z požitku? Nemůže! Podmínkou veškeré radosti je klid. *Neuznáváme-li však za svůj cíl Boha, nemůžeme býti klidni*; proto radost naše byla by nerozumna. Proč? *Zda kdo může tvrditi, že s jistotou ví, že není Boha?* Zda kdo může říci, abych s básníkem mluvil: „V mrtvé tiši hrobů číhá nicota“? Pouhé „*ignoramus*“, „*nevíme*“ nestačí a *nedá nám rozumného klidu*, neskytne tudíž ani pravé a rozumné radosti. Tak lze viděti, že radost kromě Boha není účelem rozumným.

4. Ale i jinak je to patrné. Radostem pozemským se oddati, jim jako účelu svému sloužití mohli bychom leda tehdy, *kdyby nebylo na světě tolik strastí, které radosti vyváží*. Vizte, kolik hodin jest horníku pod zemí, dělníku v kouři a prachu pracovati, aby měl hodinku oddechu a radosti! Není-li to nepoměr? A kolik radosti má, i když nepracuje, nemá-li hodné dítky? — Ovšem ve skutečnosti v hodině útěchy zapomínáme na všechny bolesti, které jsme přestáli. — Ale rcete mi, čím to, že *trpíme-li, přejeme si dokonce, abychom se nikdy nebyli narodili, a že přestojíme-li bol, nás ani nenapadne, abychom si přáli smrt*, ba naopak že si přejeme, aby se naše žádosti vyplnily? Co to je? Nic jiného to není než pud, jenž radí, abychom si život zachovali, abychom žili. A proč žili? Proto, *abychom pudu vyhověli* a „zachovali“, jak dí básník, „velkou stopu v písku, již víchř rychle setře.“ *Je to rozumno, žítí, aby se pudu vyhovělo, když víme, že za chvíli zase nastanou strasti a přijdou utrpení? Pro těch několik okamžiků radosti tolik vytrpět? Samo sebou zajisté nikoli! Rozumným se to teprve stává, když uvážím, že jsem tvor Boží, že jest mi tudíž Boha poslouchati* a že nejsem pánem přirozenosti své se všemi pudy jejími a snahami, abych jim hověl, jak bych chtěl nebo nechtěl; mým pánem jest Bůh, a proto se mám držeti v mezích sv. vůle jeho.

5. Člověk, milí studující, bez žádostí jest nestvůra; ale se žádostmi zdá se býti ještě větší. Proč? *Čím více máme, tím více si přejeme a snahy naše nesou se do nekonečna; a zda se kdy všem snahám vyhová? Bez Boha nikdy! Bez Boha bylo by tedy lépe nemíti žádostí, nežítí!* Takovým se jeví život bez pravého účelu, jenž jest v Bohu.

Nevím, milí studující, jaký máte účel při svých studiích, proč chcete žítí, proč chcete studovati. Ale tolik vám pravím: *Nejsou-li vaše snahy, touhy a žádosti všechny podřaděny Bohu jakožto cíli a účelu našeho života posledního, nebudete žítí ani rozumně ani šťastně.*

II.

O úkolu našeho života (positivně).

Proč žijeme jest, věříme-li v Boha čili ve světle víry, ihned patrné. Neboť jakmile Boha, Tvůrce nad sebou uznáváme, hned chápeme — odezírajíce zatím od jednotlivostí — že *úkol našeho života nemůže býti než — poslušnu býti toho, kdo mně tento život dal.*

1. Každý poctivý člověk klade si otázku: „Jsem někomu něco dlužen a povinnen nebo ne?“ Tato otázka, trvám, dělí lidi na zlé a dobré, na poctivé a nepoctivé; ne že by v ní záležela celá poctivost a ctnost, ale že je směrodatnou pro tento rozdíl. Ach, milí studující, kolik jest lidí, kteří opomíjejí položit si otázku, *zda není bytost, která má nároky na jejich poslušnost a na jejich vděčnost, která jim dala život, která jim umožnila poznání a chtění dobrého!*

Čím pak to je, že je dnes tolik takových, kteří s bláznem v písmě sv. praví, že není Boha? To není tím, že by byli prozkoumali všechny důkazy pro a námitky proti, nýbrž tím, že vůbec nevyplnili povinnost pátrati, zdali nějaký Bůh jest. Důkazy pro jsoucnost Boží působí přece na každého, jenž vážně je zkoumá, takovou silou a důvody protivné jsou tak nespolehlivé, že každý raději zvolí rozhodnouti se pro víru a žítí spokojeně než nevěřiti a žítí v neustálé pochybnosti a bázni; což ovšem týká se lidí, kteří skutečně tolik svědomitými jsou, že jim není lhostejno, zdali všecky své povinnosti plní nebo ne.

Ovšem ne každý je schopen stejným způsobem, aby důkaznost důvodů svých reflexně (badavě) pochopil a všem námitkám proti nim porozuměl; ale *každý má*

důkazy, které postačují rozumu jeho. Reflexního (vědeckého) přesvědčení pak nelze nahraditi poukazem na úsudek rozumu jiných, tak aby někdo se mohl spokojiti tím, že by si řekl: „Já ovšem nemohu dokázati, že Boha není, ale filosofové říkají, že důkazy existence Boží nic nedokazují“, neboť jsou také filosofové, kteří tyto námitky vyvracejí.

Když se člověk rozhodl pro víru v Boha, v Tvůrce, také se ptá: „Co chce Bůh ode mne čili k čemu mne stvořil?“ Nemusí však míti z víry odpověď na všechny otázky, které se mu naskytnou, nýbrž dostačí mu věděti, že je tvor Boží a co si Bůh od něho přeje. Proč Bůh to a ono chce, je pro něho věci vedlejší. *Co chce tedy Bůh od svého tvora?*

2. *Bůh musí chtíti, aby mu tvor sloužil v okolnostech, do kterých jej postavil, aby plnil vůli jeho, dané jeho příkazy, jemu za dobrodiní děkoval, chválil ho a miloval.* Představte si, milí studující, missionáře v Africe, jak vyrve výkupem ubohého otroka kupci s otroky. Tím ovšem daleko neučinil pro otroka tolik, kolik Bůh učinil nám: nedal mu rozum, vůli a jiné schopnosti. Vykoupený otrok není majetkem missionářovým, i kdyby se mu otrok z vděčnosti nabízel a chtěl se státi jeho otrokem. To by byla vděčnost, jakou my míti máme *vůči Bohu*, ale nebyla by to ještě *povinnost služebnosti*. Ale co musí osvoboditel chtíti? Aby vysvobozený otrok chtěl a konal dobré; také mu proto jen dopomohl k svobodě, že chtěl dobré. Nelze ani mysliti, že by osvoboditel vysvobozenému na vůli ponechal činiti zlé, třeba sám státi se kupcem s otroky; neboť *činí-li dobré* a tudíž také činiti chce, *nemůže zároveň chtíti zlé*, nýbrž musí je nechtíti a nenáviděti.

Může Bůh jinak? může Bůh, milí studující, chtíti, abychom milovali, co nám přináší zkázu, a to, co jest lásky nejhodnější, nemilovali? *A co jest lásky nejhodnější?* Přece snad *kdo jest nejsvětější*; nebo chceme nějakého hříšnika více milovati než světce? chceme

dáti přednost nevděčnému synu, vražedníkovi vlastní matky, před synem, jenž je radostí, útěchou a chloubou matčinou? Nuže, můžeme se toho o Bohu domnívati? Nemusí tedy Bůh žádati, abychom ho milovali nade všecko a z lásky k němu činili, co chce? Máme-li jen před očima, *co Bůh jest*, pak nemůžeme nic jiného chtíti. Či nemusíme více než všecko milovati *bytost*, která jest *nekonečně svatou* a která nás daleko více miluje a *nekonečně větší dobrodiní nám prokazuje než srdce mateřské?* — Ale jest Bůh skutečně tak dobrý? Otázka ta jest naivní, dětinskou; neboť kdyby nebyl tak dobrý, pak by to nebyla *nejdokonalejší bytost*, která dala v nás pud k dobrému a pud k milování toho, koho shledáme svatým. — Než to všecko má sloužiti jen k vysvětlení; neboť naše povinnost nikterak nezávisí na tom, zdali poznáváme, *co Bůh pro nás jest*, jen když známe, že jest *naším stvořitelem* a že *chce od nás, abychom chtěli dobré*. Kdo nám dal rozum a vůli, může od nás žádati, abychom obě schopnosti řídili k něčemu určitému, jako umělec, jenž nějakou massu (hmotu) spracovává, může žádati, aby socha ruku držela tak a ne jinak. Jinými slovy: *Naše povinnost je Tvůrce poslouchati*.

V tomto světle jeví se nám cíl a úkol člověka. Je to jen základní rys.

3. Ale světlo naší víry rozlévá se také i na to, co jsem výše nazval *vedlejšími věcmi* a umožňuje nám tak názor na život a na svět, jenž co do úplnosti vyhovuje dokonale, ano úplnost taková z protivné strany ani se nehledá a netuší. A to tím, že nám dává *utrpení a námahy tohoto světa* viděti ve světle naší *účasti na vysvobození z našeho padlého stavu, čili na spoluvykoupení*, čímž řeší — lidsky řečeno — nejgeniálněji otázku o úkolu zla.

To jest krátce *křesťanský názor na svět*, jenž každému myslícímu duchu skytá uspokojení. *Křesťan ví, co má na světě konati*; on není jako slepec, jenž jenom na zdař Bůh může kolem tápati, a jako ten, jenž —

jak dí apoštol (Ef. 4, 14) — „točí se každým větrem učení.“ Křesťan ví, co má konati a *komu slouží*. Proto není divu, že moderní básník, jenž se odcizil víře, uvažuje blaženost, kterou nám toto světlo skytá, závistivě volá :

„Kde pouze v žalu třesem rtoma,
tam blažena je víra doma;
kde s hrůzou zrak náš propast měří,
tam duše letí, která věří;
kde bezdno, tma a noc nám zdá se,
tam šťastná víra usmívá se“.

III.

Proč máme Bohu sloužiti?

Úkolem a cílem našim jest, jak jsme, milí studující, slyšeli, Bohu sloužiti, vůli jeho vždy a všude plniti. Má nám to býti nemilým, nepříjemným, obtížným? Což není *vůle Boží co nejsvětější, nejrozumnější, nejblahodárnější*? Neplodí věrné plnění její všude dokonalost, svatost, klid a spokojenost? Již toto mělo by nás mocné povzbuditi *k věčnému a vytrvalému konání povinností vůči Bohu*; než jest proto ještě *mnoho jiných vážných pohnutek*. Slyšte alespoň některé!

1. Představte si královský dvůr! Všichni od nejvyššího pobočníka až k nejnižšímu služebníku kladou si za čest, býti ve službách císaře nebo krále. Přívlastek císařský, královský platí za velmi čestný. Nuže, co myslíte, nemělo by býti *čestno a důstojno sloužiti Bohu*? Či jest Bůh snad menším nebo slabším císařův a králův? Není *Bůh král králův a pán pánů*, král věků a nesmrtelnosti?

Představte si přítele, jenž by byl dokonalý, tedy nepoměrně hodnější než každý z vašich skutečných, jenž by pro vás láskou jen hořel a, co by kde vám mohl pomoci, pomohl, a co by pozoroval, že by vás těšilo, opatřil, a zároveň by byl tak sličný a tak mocný, že každý tvor by hleděl toužebně k němu a očekával jeho darů jako božího smilování! Zda byste se rozpakovali jemu sloužiti, vyhověti každému jeho přání, jež byste mu na očích zpozorovali. — A hle, takovým ukazuje nám víra Boha: tak *svatým a láskyplným, tak mocným a dokonalým*. A nepředstavujete-li si ho, milí studující, takovým, nemáte dosud pravého

poznání o něm, o tom, jenž ve srdce vaše vložil každou šlechetnou touhu a každý stesk po dobru; jenž skýtá nám nekonečně více, než smrtelné srdce naše si žádati může, a jenž nám poskytne štěstí i blaženost, jen jestliže chceme. On jest dokonalý, on ví, co je nám dobré, a nic zlého nám nechce. — Nechceme se mu *zcela a dokonale svěřiti*? Či se raději svěříme sobě samým, svému já, jež nás již tolikrát oklamalo? Nepřidržíme se raději věčné Moudrosti?

Nenalézáme *ve službě Boží veškery výhody a nevýhod žádných* krom toho některého sebezapření, jež si jinak také ukládáváme a jehož těžkost ani nepocítíme, vezmeme-li je na sebe z lásky k Bohu? A tato výhodná služba, nezapomínejme, je služba, kterou jsme povinni, vždyť vše, co máme, máme od něho. Služba naše povinná mohla by býti mnohem nepříjemnější, ovšem kdyby Bůh nebyl láska. Není to tedy *vzácnou přízní*, že nás připouští ke službě své, všechny: malé i veliké, učené i neučené?

Hleďte, kdo je v řadách věrných jeho služebníků! Jsou tu duše čisté jako krásný křišťál, hrdinové lásky bliženské, obři, proti nimž nic nezmohla zloba lidská, velikáni duchem, velikáni mocí, velikáni cností. Ve dvorní družině té, jež nás obohatila a okrášlila tolikerou milostí, bychom býti se zdráhali? Ó, jak je *šťasten, kdo pochopí, komu slouží, Bohu-li slouží!* Věru, *Bohu sloužiti jest kralovati*. Či co jiného?

Vezměme všechny své žádosti a složme je v hromadu a tažme se, kdo nám je vyplní? Tu neb onu snad svět na chvílku ukojí, — na vždy nikdy ani tu. Ale jeden jest, kdo nám *může vyplniti všecko*, poněvadž se mu ničeho nenedostává, *a také vyplní*, poněvadž oplývá láskou k nám.

2. Ve sv. evangeliu stojí: „Dávejte, co je císařovo, císaři, a co Božího, Bohu!“ Nuže, co patří Bohu? Dal nám Bůh něco? Než otáží se jinak: Co máme, čeho by nám nebyl dal? anebo ať dím s apoštolem: „*Co máš, čeho bys nebyl přijal?*“ Zda nemá tedy

právo na veškerý úkony našich schopností? Když nám dal zrak, nemůže si poručiti, abychom nikdy se neza-
dívali na hvězdnaté nebe nebo v nach růžového
květu? Nemohl si to vymíniti? Zajisté, neméně než
mohl obestříti oblohu neproniknutelným našemu oku
závojem a růží výhosí dáti z krajů pozemských. A ne-
mohl podobně sluch, paměť a ostatní schopnosti
omeziti nebo svázati? A když nám jen lehounkou
úzdou řídí naše schopnosti, smíme mu odporovati?
Smíme si říci: „Ty si zakazuj, já jsem pánem svým?“
Kde máme svůj právní titul (pravomoc)? Poznáváte,
jak uráží Boha, kdo hřeší?

3. Nevím, milí studující, zda máme sloužiti více
ze spravedlnosti nebo *z vděčnosti*? Nebo rcete mně,
má-li žebrák býti vděčným už za dvouhaléř, jak máme
býti vděčnými my? Za kolik byste dali na př. svoje
oko? Uzdravte slepce s tou výminkou, že se nesmí
na nic jiného podívati než na to, co v jeho pokoji
jest, — a on jistě rád přijme tuto podmínku. I my,
kdybychom byli mohli Boha prositi: „Dej nám zrak!“,
zajisté bychom byli připojili: „a my nikdy, nikdy se
nezažíváme na nic, co nám zakážeš.“ Zda je to divné?
A přece je tolik nevděčníků na světě! — A co teprve,
jde-li o *dary nadpřirozené*: o naše božské synovství,
jehož již zde účastni jsme, a o slávu nebes! A tyto
jsme již jednou všichni ztratili. A kdo z vás, milí
studující, by nevěděl, jaké bylo za ně dáno výkupné?
Čemu nás učí kříž Kristův a jeho krev? — A přece
díků za to je tak málo! Nevědí lidé o tom? Ó, kéž
by nevěděli! Než za to se jich týká slovo: „Kdybych
byl nepřišel a jim nemluvil, hříchu by neměli: nyní
však nemají výmluvy ze hříchu (nevděku) svého.“
(Jan 15, 24). Ó, milí studující, nestaňte se nikdy Bohu
nevděčnými!

4. Lidé jsou od jakživa velikými sobci. Se sv.
Petrem ptají se vždycky: „Co pak nám za to bude?“
Tážete se i vy, co za to míti budete, budete-li věrně
a vytrvale Bohu sloužiti a plniti přikázání jeho? Nuže

slyšte Spasitele: „Radujte se a plesejte, neboť *odplata vaše hojná jest v nebesích!*“ a sv. apošt.: „*Ani oko lidské nevidalo, ani ucho lidské neslýchalo, ani srdce lidské nepocítilo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují,*“ (1. Kor. 2, 9), neboť Bůh sám bude odměnou jejich, jak řekl již k Abrahamovi: „*Já jsem odplata tvá velmi veliká*“ (Gen. 15, 1). — A zač? již *za nejnepatrnější služby!* „*Kdokoli by podal jednomu z maličkých těchto číši vody studené toliko ve jménu služebníka, neztratí odplaty své.*“ (Mat., 10, 42).

Tak odměňuje Bůh! — A *jak odměňuje svět?* Věrnému vojínovi, jenž nasadil zdraví své i život svůj na záchranu říše, dává kousek blysknavého kovu nebo kousek popsaného papíru. A přece jak se slouží lidem a jak Bohu! Za hrst peněz, za málo cti a slávy, za bídnou rozkoš obětují lidé ve službách světa statky nejvzácnější: zdraví, svobodu, ba i život, kdežto Bohu sloužit jest jim obtížné, nesnesitelné. Co divu, že v den odplaty řekne Pán (k takovým služebníkům): „*Odejděte ode mne, zlořečení!*“

Ó, milí studující, nebudme nikdy tak zpozdilí, necitelní, nespravedliví a nevděční, abychom se vůli Boží protivili a jeho služby jeho odhodili, ale budme dbalí vždy a ve všem sv. vůle jeho, ať jsme doma, ať ve škole, ať na ulici, ať sami, ať s jinými, ať studujeme, ať odpočíváme, ať jíme nebo si hrajeme. Naším heslem budiž: „*Všecko k slávě Boží číňte!*“ (1. Kor. 10, 31).

IV.

O hříchu.

Bohu sloužiti, viděli jsme jest něco příjemného, rozumného, čestného, spravedlivého, slušného a spásitelného; vždyť Bůh jest láska, svatost, všemohoucnost, vznešenost a dokonalost. Ale zdaž není také *spravedlnost*? Jest tudíž otázka: *Zda neustoupí Boží spravedlnost lásce?* zda nezvítězí u Boha vždy láska, jako v srdci mateřském?

1. Nuže, milí studující, představte si dobrou matku, již jest hrozně trpěti pro nezbedné děcko: Ať si je sebe více miluje, neposlechne, ať si je napomíná s dobrou nebo se zlou, neposlechne; ba místo aby bylo lepším, je horším a horším, neposlušnějším, rozpustilejším, nezbednějším; s příbytkem věku přibývá zloby. Dobrá matka, co může, pro syna učiní, vše sobě odpírá, aby jemu mohla poskytnouti všecko, čím by se mu zavděčila; veškeru péči vynakládá, aby se mu ničeho potřebného a užitečného nenedostávalo — a nastojte! Jednoho dne syn pro malou zaslouženou výtku matku zbije, ba bezmála ubije! Lidé cizí ujmou se matky a věc podají soudu. Přejde den výslechu, i matka jest volána, aby sama hroznou věc dosvědčila; ale nechce proti synu svému svědčiti; než soudce nedá se touto láskou obměkčiti a, ač ví, že tím nový žal dobré matce způsobí, volá: „S takovým lotrem nemám milosrdenství; co si zasloužil, to dostane.“ — Zda byste, milí stud., jinak usoudili? — Nuže, chcete se diviti Bohu, kdyby nejinak, než onen spravedlivý soudce, soudil nás, ubohé zlosyny?

Zatím nechejme stranou, zda jsme takovými zlosyny jako onen syn, a považme jen: když člověk, jenž sám je hříšný, tak se může pro ctnost rozohniti a tak *na neřest zanevříti*, že musí i přímluvu tak tklivou oslyšeti a novou bolest nevinnému způsobiti, jak by ne *svatost sama?*

2. Naše vůle a žádosti, milí studující, jsou rozděleny: brzy toho se nám zachce, brzy onoho, brzy učiti se, brzy se baviti; žádostí, které se odnášejí ke ctnosti, je přece vždy jen několik za den, je to jen část naší snaživosti, ne snaživost veškera, jen kousek srdce našeho, ne srdce celé. Jen svatí dovedli a dovedou vši snahu soustřediti k tomu, co jest snahy naší nejhodnější, dobro naše největší: oslava toho, jenž jest oslavy nejhodnější, Boha. Tím se poněkud podobají Bohu: *V Bohu nemůžeme si nic představití, co by jeho poměru k svatosti bylo na závadu*, jiné nějaké ohledy. Zda tedy nemusíme souditi, že *Bůh musí nenáviděti každý hřích?*

3. Nyní si, milí studující, zodpovězme, zda se nepodobáme onomu zlosynovi, jehož jste sami také odsoudili, a zkoumejme, *co jest hřích*. —

Vždycky mne, drazí přátelé, dojímalo, že hřích je *propast nevděku vůči Bohu*. Nevděk je něco velmi hanebného. — Rozum sám dí, že za dobrodiní slušno děkovati. I lidé, kteří nejsou jemných mravů, očekávají za prokázané služby dík a my sami jsme nevděkem pobouřeni. Kdo jest, kdo by neuznával, že vděčnost za dobrodiní jest povinností? Ne, jestliže již pohanští filosofové pravili: „Země neplodí nic horšího nad nevděčníka,“ tlumočili tím jen, co cítí každé lidské srdce.

Ale zrovna tak jest jisto, že čím větší dobrodinec, tím více si zaslouží díků od obdarovaných. Než, milí studující, *kdo nám prokázal více než Bůh?* Či nemáme všechno od něho? Pozoruj-li se od paty až k hlavě, *všecko na mně jest dar Boží*, všechno dílo rukou jeho. Lidé když dávají, nedávají ze svého, ale z toho, co sami obdrželi, co jim svěřeno bylo. Ale *kdo dal*

napřed Bohu? „Skrze něho a v něm a od něho jsou všechny věci a bez něho není nic učiněno, což učiněno jest.“ (sr. Jan. 1, 3). Lidé, když dobré prokazují, často spíše prospěch svůj než dobro naše hledají, kdežto *Bůh prokázal nám všechno z pouhé lásky*, anť i bez nás nekonečně blažen by byl a jest. Lidé dávají jen někdy, při dobré náladě, jen na čas, ale *dobročinnost Boží*, co začala vůči mně, *nemá konce*. Od okamžiku života mého, kdy jsem poprvé vykřikl, až do dnešního dne neuplynul den ani hodina ani okamžik, kde by mne láska a dobrota jeho nedržela, nechránila, nekrmila, nešatila. A *kdo mně dal jen z dáli podobné dary jako on?* Nepravím zdravé údy a zdravé smysly, ale duši k jeho obrazu stvořenou, duši, jež mu byla tak draha, že když ztratila Božské povýšení a určení své, dal *na záchranu její jednorozeného Syna svého*, že pro ni zřídil ústav, jenž by ji učil, posvěcoval, zachraňoval, *církev sv.* „V pravdě, ó Pane,“ jest mi zvolati, „ty’s nepochopitelný v dobrodiních svých.“

Nuže, rcete mi, co činí člověk, když darů svých proti Bohu zneužívá, proti sv. vůli jeho, když tedy hřeší? Není to, jako když ústa hryzou ruku, která jim podává pokrm? Liší se to od jednání onoho zlosyna vůči vlastní matce? Neplatí tu slovo Mojžíšovo (V, 32, 6): „Tím-liž se odplacuješ Hospodinu, lide bláznivý a nemoudrý? Zdalíž on není otec tvůj, kterýž vládne tebou a učinil a stvořil tebe?“

4. Než, milí studující, hřích jest ještě více: *propast zloby*. Nebo kdo jest Bůh, hříchem urážený. Nemůže-li nikdo na světě, ba ani celý svět dohromady, měřiti se s ním co do lásky, nemůže se s ním právě tak měřiti co do výsosti a velikosti. *Kdo jest Bůh?* Ptejte se nebetyčných hor a krásných údolí! a řeknou vám. Tažte se slunce, měsíce a hvězd! a oznámí vám. Ptejte se krásy květu a tak umělého ústrojí oka! a poví vám. Zeptejte se pokolení a věků, národů lidstva a kůrů andělských! a vysvětlí vám. A „s kým se radil, a naučil ho? Aj, národové jsou před ním jako krůpěj okova

a jako prášek na vážkách počteni jsou . . . všickni národové jako by nebyli, tak jsou před ním a jako nic a prázdnota jmíni jsou jemu. Komu tedy podobného učiníte Boha?“ (Is. 40, 13—18).

A *kdo je ten, kdo se opováží Boha urážeti*, jemu se protiviti? „Pomni, člověče, že jsi prach a v prach se obrátíš!“ Ach, jak nepatrný je člověk proti Bohu! Řeknete-li: „Člověk je vůči Bohu jako krůpěj proti moři,“ ještě daleko jste správný poměr nevystihli; a kdybyste řekli: „Jako atom oproti vesmíru,“ i tak jste se k pravdě málo přiblížili. Myslím, že matematicky bylo by to nejspřávněji vyjádřeno: „Jako nic (nulla) oproti nekonečnosti,“ poněvadž, jestliže jsme něco maličko, ani to nejsme sami ze sebe.

Nuže vizte, milí studující, není-li to příšerná zloba, když člověk, oproti Bohu tak maličký, tak nepatrný, hřeší, řka: „Nebudu ti sloužit; ty's mně sice dal přikázání, ale co mně po tom; nechci a nebudu jich zachovávat.“

A tato zloba roste, poněvadž se děje *před očima jeho*. Je-li hanebné, když někdo z druhého si dělá za jeho zády smích, je to opovážlivé, činí-li tak před očima jeho. A je-li zlomyslné, když někdo se otírá o člověka, jenž mu dobrodiní, třeba jen málo, prokázal, jak to nazvete, když člověk hříchem Boha uráží, co ho Bůh zachovává, život mu prodlužuje, síly těla i duše ochraňuje, co s ním Bůh spolupůsobiti musí, aby dýchat nepřestal a v nic se nerozpadl?

Dobře-li to uvážíte, doznáte, že hřešíce, jsme vůči Bohu ještě bídnějšími zlosyny než onen nezdárný syn vůči matce svojí, že jest nám se obávati hrozného trestu Božího a že, chceme-li tomuto ujíti, je na nás pokání činiti a volati: „Nejsvětější a nejdobrotivější srdce Ježíšovo, smiluj se nad námi!“

V.

O vlastní hříšnosti.

Boha uraziti jest, není-liž pravda, milí studující, jenom dvě slov, ale jaké bezedno zloby a nevděku se v nich skrývá! Na to jsme upozornili naposledy. Než snad někomu z vás, milí studující, napadlo: Tak hříšným, tak nevděčným a bídným přece nejsem. Ach, drazí moji, *kde běží o naši vinu a nevinu, nebýváme ne-strannými*. Rádi uznáváme, že na př. padlí andělé si zasloužili trest, že i Adama spravedlivě stihlo, že byl vyhnán z ráje, ale že bychom i my zasloužili podobný trest, nezdá se nám býti pravděpodobným. Nuže, zkoumejme, *jak to s naší domnělou bezhříšností dopadá*.

1. Kolik je vám let? — Čtrnáct, patnáct, nejvýše dvacet. Jak dlouho je tomu, co jste dovedli rozeznávat dobré a zlé? Sedm, osm, devět, deset ba i více let. Zda můžete s čistým svědomím tvrditi, že jste za tato léta nikomu ani v nejmenším neukřivdili, bratru svému nebo spolužáku? Můžete říci, že jste nikdy nerozhněvali a neurazili rodičů svých nebo bližního svého? Mohli byste tvrditi, že jste nikoho neobelhali, na nikoho vinu svou nesvalovali? že jste nikoho nezarmoutili chováním svým nebo řečmi svými? Mohli byste se právem chlubit, že jste nikomu nezáviděli, když byl chválen nebo odměněn? že jste se o sobě nedomýšleli, jako byste byli lepší a nadanější než druzí, ano než všicci ostatní? Mohli by vám rodičové a představení to svědectví dáti, že jste nebyli lenivými, zahálčivými, toulavými, všetečnými a mlsnými? Mohli by o vás dosvědčiti, že jste jich na slovo uposlechli, že jste jim nikdy neodmlouvali? Mohli byste před

Bohem tvrditi, že jste se nikdy na nic nepatřičného nebo hříšného nepodívali, ba že jste nikdy na nic nepěkného a zlého nemyslili aniž toho si žádali? Na kolik otázek mohli byste pravdivě a klidně s čestným „ano“ odpověděti? — A přece jak svatými jste mohli býti! vzpomeňte sv. Aloisa, sv. Stanislava a jiných svatých jinochů! Co by byli tito učinili, kdyby byli duši svou hříchy tak zohyzděnou spatřili? Co se sv. Alois naplakal a sebe natrýznil, že si jednou všetečně se zbraní pohrával!

2. Než snad se, milí studující, *omlouváte*, že jste *nechtěli* hříchy svými Boha urazit, že jste *ani na to nemyslili*, že něco zlého pášete. Ale vzpomeňte si, z čeho jste se už tolikrát zpovídali! Poznali jste a uznali vždycky, že máte skutečně hříchy; a zda jste se jich alespoň po sv. zpovědi zase nedopouštěli? Ach, drazí moji, neomlouvejte se, nebo co také výmluvy platí, poznáte z jednoho příkladu. Kdo z vás by nevěděl, že lež je hřích, byť ne smrtelný? a zda jste přece opět nezalhalí? Zda jste se tedy neprotivili Bohu a jeho lásky nedbali?

Ale dejme tomu, že by vina vaše i při skutečně těžších poklescích byla podle vašeho svědomí opravdu malá, nepatrná, že jste tedy vskutku nevěděli, co činíte, když hřešíte, když lásku Boží splácíte nevděkem; ale i pak měli byste jí upřímně litovati. Či může býti někomu lhostejno, kdyby jako nerozumné dítě svou hloupou hrou byl usmrtil matku?

3. A k tomu si vzpomeňte, *kolik pohoršení* jste dali svým bratřím nebo sestrám, svým spolužákům a jiným tím, že jste před nimi se dopouštěli hříchů, a tedy si počínali tak, jako byste se Boha nebáli, a tedy jako by ani jim nebylo se ho báti, ho ctíti a milovati? kolik jste pak i výslovně naváděli k zlému! Ach, *o kolik krásy a milosti* jste *duše jejich oloupili!* Ne, milí studující, na jiných hned vidíme chyby, že ten je pyšný, onen líný, ten lakomý, onen závistivý atd., na sobě však jich vidíme málo nebo žádné. Ale

to přece si nemůže nikdo rozumně mysliti, že jest lepší než všichni ostatní. Jen, milí studující, neklamejte sebe sami! hříšnost vaše je možná mnohem větší než se domníváte!

4. Jak se můžete před Bohem omluviti, že jste nevěděli co činíte, když se hříchů dopouštíte? *Zdali jste nevěděli*, jaký je hřích *nevděk* vůči lásce toho, jenž vás nemiluje pouze jako matka, ale jako ten, jenž srdce mateřské stvořil, aby vás milovalo, a jenž sám nekonečně více vás miluje?

Zda jste nevěděli, jaká *zloba* je ve hříchu, jak velký jest uražený Bůh a jak nicotný a na Bohu závislý je člověk? A kdybyste namítali: „Takové úvahy jsou příliš abstraktními a učenými“, zda neznázornil vám Bůh sám zlobu hříchu? *Ejhle, Ukřižovaný!* To spáchal hříšník na Bohu, když se stal člověkem! Tolik lásky Kristus Pán přinesl na svět, osvětlil svět moudrostí božskou, a tak se mu svět odměnil! — A hříšník — co páše jiného? Nakládá s láskou Boží jinak?

Ó, padněme, milí studující, v duchu na kolena před Ukřižovaným a *vyznejme s bolestí*: „Tebe, jenž's pro nás na svět přišel, nám ve všem dobrém příklad dal, za nás ukrutně trpěl, poslední kapku krve prolil, ba ještě po smrti srdce své kopím otevřítí dal, Tebe, ó, lásko neskonalá, jsem nenáviděl já, ubohý tvor tvůj, Tebou já bídny jsem pohrdal! Že na kříži trpíš, toť vinou mou! hřešil jsem, jako by se toto všecko nebylo stalo, jak bych nebyl ničeho věděl o lásce tvé! — Ale ode dneška *chci* napraviti opravdovou láskou, co jsem zavinil, a *nikdy již nehřešiti*.“

„Jerusaléme, Jerusaléme, jenž kamenuješ proroky a zabíjíš ty, kteří k tobě posláni jsou, kolikrát jsem chtěl shromážďiti syny tvé jako slepice shromážďuje kuřátka svá pod křídla, a *nechtěl jsi*“, tak hořekoval Kristus Pán nad zatvrzelým Jerusalemem. Ale zda nemohl by říci i k vám: „Synu, tolikrát jsem tě napomínal skrze sluhy své, skrze rodiče tvé, skrze svědomí tvé, abys zanechal hříšného života, opustil zlé příležitosti — a *ty's nechtěl* uposlechnouti?“

5. Než pohleďme, milí studující, ještě zevrubněji na své hříšné srdce, *jaká zloba* se v něm skrývá, že se dopouští hříchu. Poznáme-li sebe v pravdě, tím lépe uvidíme, kdo je lásky naší hoden, zda Bůh nebo my. Když jsme hřešili, zda jsme nevěděli, že Bůh to zakazuje? A věděli-li jsme to, proč jsme toho nedbali? Neřekli jsme si: „Ať mně Bůh také vyhoví, ať také ustoupí! však může také něco strpět; či se máme jenom my zapírat?“ Neřekli jsme si: „Ach, kdo ví, zdali Bůh to s námi dobře myslí? To není žádné velké přátelství, když nám právě to zakazuje, čeho by se nám nejvíce chtělo?“ — Takhle as jsme jednali s Bohem! — Nestydíme se? takto jednati s nejvyšším, lásky nejhodnějším, nejmoudřejším, nejdobrotivějším! — Nelitujeme své zaslepenosti a pýchy, svého nevděku a zloby?

6. A kdyby i nebylo toho všeho, přece bychom měli litovati hříchu pro *účinek* jeho. Ach, drazí moji, kolik milostí, kolik přízně a lásky Boží jsme ztratili svými hříchy! Jak nás bolívá, když ztratíme lístek, na němž jsme si něco poznamenali! — a tato ztráta tak málo nás zbolela! A pak že by byla naše hříšnost malá?

Ovšem *sobectví* naše *nerado slyšívá*, nerado se dívá na naši hříšnost; ale jak zpozdilým by bylo, kdybychom si chtěli co nejméně lichotit, kde musíme míti k sobě samým nelibost a odpor!

Nuže, milí studující, co máme činit? Co činili *svatí*? *Za jediný malý, všední hřích činili pokání* a trestali se dlouhá léta. Sv. Ondřej Avellinský pro jednu jedinkou lež, již se nepředloženě jako obhájce vinníkův dopustil při soudu a již byl hrozně znepokojen, čta v písmě sv.: „Ústa, která lhou, zabíjí duši“, tak se kál, že vzdal se úřadu svého i všech starostí světských a oddal se stavu duchovnímu, aby co nejvíce o duši svou mohl pečovati. — *Co my učiníme? Litujme upřímně spáchaných všech hříchů a vyznejme se z nich!* Kromě toho *vystupme proti tomu, co nás svádí ke hříchu!*

To jest jednak naše pohodlnost, lenost, liknavost, umíněnost a všetečnost; proto více se přemáhejme! Jednak je to zlý vliv světa, jenž soudí jinak než Kristus Pán; proto se ho bedlivěji varujme! Konečně je to satan s nástrahami svými; mějme se tudíž před ním velice na pozoru! — K tomu však třeba velké moudrosti, statečnosti, síly a vytrvalosti. Jak jí nabudeme? Hlavně modlitbou! Nuže, *modleme se!* předně *k Spasiteli svému*, jenž je pro nás cesta, pravda a život, a pak k té, jež jest naší nadějí a naším útočištěm, *k Panně Marii*, matce naší na nebesích.

